

Wag om dese reden / dat men de drie agter een volgende Phillippussen dikwils heeft te laste gelegd / datse al haar krachten hebben ingespannen / om het Koningsrijk van Portugaal te verzwakken / gedurende den tijd dat sy het selve in possessie hadden. Zelfs beschuldigt men haar / dat sy oorzak sijn geweest / dat de Hollanders sig van alle plaatsen / die de Portugiesen in Oost en West-Indien geconquesteert hadden / bersekerd hebben / en dat ingevolge van de Regel van Philippus de IV. Dat het veel beter was meester te sijn van een geruineert en vreedzaam Koningsrijk , als van soo een dat rijk , magtig , en onrustig was.

Het welke tot hier toe niet heeft konnen geredresseert worden.

Wanneer Johannes de Vierde / Vader van den tegenwoordigen Koning / van een Hertog van Braganca / Koning van Portugaal wierd / soo was hy genoodsaakt de Kroon met al haar beswaarnissen aan te nemen / en 't en quam in geenen deele met sijn interesse over een / sich een meeninge byanden op den hals te halen / gelijk hy sekerlyk sou gedaan hebben / wanneer hy die verzeemde goederen meer aan de Kroon had gebragt / en daar dooz sulken grooten getal arme menschen gemaakt. Hy was dan verpligt / sijn Regeeringe te maintineren / en den Oorlog gaande te houden / dooz extraordinaire belastingen / die op het gemeen gelegd wierden; en naderhand nog merkelyk sijn verzwart / gelijk de Assignatien ook merkelyk sederd dien tijd vermeerderd sijn.

Belangende den tegenwoordigen Koning / niet tegenstaande men misschien ooit een Prins gesien heeft / die soo spaarsaam in sijn huyselijke menage was : Soo moet men egter bekennen / dat hy / dooz een al te groote passie om anderen goed te doen / sich selver soodanig verarmd heeft / dat hy groote moeite bind / de lasten van het Gouvernement te dragen : het welke misschien ook niet lange bestaan sou konnen / indien een ander als hy daar van de directie had; insonderheid in dese conjuncture van tijden / waar in de nieuwe werbingen van Krijgscluiden / en het uitrusten van Schepen tot een Oorlogs Bloot / hem soo veel kosten.

Portugiese Natie ten uitersten beswaart , en uitgeput , door belastingen.

Twee notabele voorbeelden van 't voorgaande.

Dooz de rest is de Natie soo seer beswaard met Imposten / datse onmogelyk meer sou konnen dragen. Want niet tegenstaande de Portugiesen gedurende den laatsten Oorlog veel avantagie hebben gehad / wegens het exerceren van den bypenkoophandel / nadeinaal nochtans het geld gedurig uit het Land is gebragt / dooz sulke middelen en wegen / waat van ik in mijn voorgaande gesprooken hebbe / soo is haar luider conditie ook daar dooz niet veel beter geworden.

Wat dit den tegenwoordigen staat van het Koningsrijk is / bewijse ik met dese twee nabolgende exempelen.

Al de wereld weet / dat den Koning sederd eenigen tijd herwarts sijn best heeft gedaan / om het Koningsrijk in staat van defensie te stellen. Tot desen einde bond hy onder anderen geraden / het Kasteel van Sint Juliaan , aan den ingang van de Riviere Tagus gelegen / beter te fortificeren. Dit kasteel / gelijk wy op sijn plaats getoond hebben / is van een seer groote aangelegenheid / en genoegzaam als de Sleutel van het gansche Koningsrijk. Het is op de hedenbaagse wijze gebouwd / en

na propositie wel voossien met geschut: maar het gene merkelyk tot syn nadeel strekt / is / dat het van de rene sijde van een heubel gecommandert word / die'er na by gelegen is. Men heeft dan in den staad voorgesteld / wat wel het minste van beiden kosten sou; of den geseyden heubel weg te boeren; of er een kasteel op te bouwen. Maar na dat men dese plaats besigtigd / en over 't een en 't ander lang genoeg geraadslaagd had / soe besloot men eindelijk / het geheele werk te saken / en geen van beiden te doen / om dat men niet in staat was / het een of het ander van dese projecten uit te voeren.

Een tweede bewijs is dit navolgende. Den Koning had in den jare 1697. op den eersten December / de Cortes / dat is / de Staten / of het Parlement / tot Lissabon vergaderd / om een subsidie van ses hondert duysend Rijksdaalder / tot vermeerderinge en onderhoud van sijn Leeger te hebben: sijnde een Portugiese Rijksdaalder / ter nauwer nood soo veel als by ons een halve Rijksdaalder. Het Parlement de reden van den Koning wel overwogen hebbende / bekende dat deselve seer billijk waren: Maar wanneer men soude delibereren over de middelen waar uit dese somme sou gebonden worden / soo ontmoete men soo veel twarigheden / dat het onmogelyk was deselve te boven te komen. Met een woord dese Vergaderinge begon / gelijk wy gesegd hebben / den eersten September 1697. en duurde tot in de maand van Julius 1698. sonder het minste in die saak gebozverd te hebben / niet tegenstaande men gedurende al dien tijd / met de grootste naarstigheid van de wereld alle bedenkelijke middelen ondersocht hadde. Men was dan genoodsaakt die sake aan den Koning over te geven / en aan sijn Majestelt te seggen / dat hy soodanige belastinge kon opstellen als hem wel gebrift: Want wat haar belangde / niet tegenstaande sy geboelig genoeg waren / wegens de noodzakelykheden van sijn Majestelt / soo bebondenfe egter tot haar groote leedwesen / dat het Volk reeds soo veel beswaard was / dat men het onmogelyk meer kon opleggen / sonder het volkomen te ruineren. Men segd dat den Koning naderhand nog een Ampost op den Tabak sou hebben gelegd / die na 't gevoelen der kooplieden niet manqueren sou / dien ganschen handel te bederven / die nogtans een van de voornaamste rebenues van den Staat was.

De Troupen van den Koning van Portugaal bestaan in tijden van Vrede gemeentlyk uit twaalf of dertien duysend Man / soote voet als te paard; maar deselve sijn in dese laatste jaren merkelyk vermeerderd / en bezagen met de laatste werbinge sedert een jaer of twee herwaarts / omtrent de byf en twintig duysend Man / en men heeft sedert dien tijd nog Commissien tot nieuwe werbingen gegeven.

Het onderhoud of Tractement dat den Koning van Portugaal aan sijn Soldaten geeft / is sulken elendigen saak / dat niet tegenstaande het gansche Koningryk vol ledig-gangers en bedelaars is / en dat'er het gemeen in sulken grooten kommer / als in eenige plaats van Europa / leed; het evenwel onmogelyk sijn sonde / ook selfs in tijd van

Ordinarie
Landmilitie
van
Portugaal.

Slegt tractement
der Portu-
giese Sol-
daten.

Dzeede / soo veel Soldaten te bekomen als tot het besetten / of eeren-
teren der Garnisoenen van nooden sijn / ten waar men de luden nog
boven dien tot het nemen van dienst noodsaakte.

Het Tractement van die gene die tot Lissabon sijn / die gemeenlijk
eens soo veel trekken / als die in andere quartieren van het Koninkrijk
sijn / is niet meer als een halve Teston 's daags; waar van nog boven
dien soo veel woꝝd afgetrokken / dat / behalven een klein munitie- bꝛoot/
ieder Soldaat nauwelijk een Dintain heeft.

Hier van daan is het / dat de Officiers die Commissie hebben Sol-
daten te werben / uitsteekende gebreeft en gecarresteert woꝝden / in alle
soodanige plaatsen daarse sig ophouden; als sijnde de geene die haer
ebennaasten het grootse quaad van de wereld doen konnen.

Iemand als Soldaat sijnde opgeschreeben / soo moeten sijn Ouders/
of sijn naaste Drienden / vooz hem instaan / indien hy komt te defecte-
ren / en dat in tijd van Dzeede. Ook seid men / dat in den laatsten oor-
log met Spanjen / het gemeene Volk de gewoonte had / haer kinde-
ren in haer jonge jougd te blinden / op datse tot den behoortijken ouder-
dom gekomen sijnde / niet vooz Soldaten mogten woꝝden opgeschree-
ben. En dit segd men van gelijken de reden te sijn / dat 'er soo veel blind-
de Bedelaars in Portugaal gebonden woꝝden / die haer bꝛood soeken
met Liedjes vooz de denren van de allerarmste van de Stad te singen;
die dan nog met malkander contracteren / en de buit / om soo te spree-
ken / met malkander deelen: en men bind menschen die gelooben / dat
de Ouders van dese elendige seer goede soꝝge vooz haer gebzagen heb-
ben.

Den Koning heeft gemeenlijk vyfen twintig / soo groote als kleine
Opzlog Schepen; wel gebouwd / en doozgaans op de Engelsche wyse;
en dat op crypses bevel van den Koning / die men wil dat sig seer wel op
den Scheepsbouw berstaat / en 'er een bysonder groot behagen in scheidt.
Men geloofd / dat men van het voornoemde getal ten minsten seventien/
by voozballende occasie / sou konnen uitrusten / om dienst te doen.

Den Koning draagd groote soꝝge / om sig van bootsgesellen te booz-
sien; en heeft 'er gedurig een seker getal van geentolkeert / die altijd ge-
reed moeten sijn / om 'er sig in voozballende gelegenheden van te kon-
nen dienen. En om deselve te meer tot sijn dienst aan te moedigen / soo
heeft hy berseide aanmerkelijke Privilegien en voozdeelen geaccordeert
aan die gene die sig in dese lijst lieten inteeekenen / mits datse de de gete-
quiteerde hoedanigheden tot soodanigen employ hadden. Maar het
getal van de soodanige is doozgaans soo klein / dat men daar uit ge-
noegzaam sien kan / dat 'er seer weinig Boots gesellen in het Koninkrijk
sijn: en in den jare 1676. wierden 'er niet meer als dyle honderd gebon-
den; ook en hebbe ik niet konnen vernemen / dat het selve sederd dien
rijd merkelyk soude vermeerderd sijn. En hier uit blykt / hoe seer de
Boz ugiten / die vooz desen wgens de Nabigatie sos berugt dooz de
gansche wereld waren / tegenwoozdig van haer oude luster / en van 't
gense

Wervers
in Portu-
gaal uit-
stekende
geveest.

Zeamagt
van den
Koning
van Portu-
gaal.

Weinig
en slegte
Bootsge-
sellen in
Portugaal.

grense vooz honderd en vyftig jaren waren / verballen fijn: fjinde die ook de reden / dat des Konings Schepen doozgaans foo flegt van Maatroofen boofzen fjin / dat de grootfte van dese Schepen felden meer als festig degelijke Matrofen op hebben; fjinde de rest of Soldaten / of Bootgetellen die met haar byfen twintigen het herte niet hebben / het minfte fregat uit de Haven van Liffabon in 't Canaal te byzengen.

Naast het Hof van Romem / waar van top in onse boozgaande gefpookten hebben / is 'er geen inde wereld aan het welke Portugaal foo veel gelegen is / als aan dat van Spanjen / en dat van wegen de gelegenheid van dese twee Koninkrijken; die foodanigh is / dat dese twee Natien malkander de grootfte schade / en het grootfte boozdeel toe konnen byngen: fjinde dit / mijn's oozdeels / ook de reden / datse fiederd het fluiten van den laatsten Dzeede / by na gedurig in een goed verftand met malkander geleefd hebben; uiegefonderd dat 'er in den jare 1680. ketwes boozviel / het welke by na een gansche ruptuce fou veroorzaakt hebben: en waar mee het in deser voegen gelegen was.

Den Gouverneur van Rio de Janeiro, in Brasilien / had in den jare 1680. een Portugiese Colonie bevolkt / ende versterkt / aan de Noordzyde van Rio da Prata / regt tegen ober het Eiland van Sint Gabriel / onderstellende dat het selve binnen de palen van de Portugiese Omainen was; ingebolge van die fameufe verdeeling van de wereld / gemaakt dooz den Paus Alexander de Sesde / en fijn Abvolgers / tuffen dese twee Kroonen / een ieder quangwijs toeleggende / wat haar in Oost of West-Indien toe fou komen. Maar den Gouverneur van Buenos Aires geen fin hebbende in dese Nabuurschap van de Portugiesen / en pretenderende dat beide de Oberg van de gefeide Riviere / met de Eilanden daar in begrepen / als ook de omleggende plaatfen / de Kroon van Spanjen waren ten deel gevallen; vergaderde een Cozps van Indianen / en Spanjaarden / en wierp sig daar mede / in de maand van Augustus / ende het jaar als booren / op de Inwoonders van dese Colonie; doode veele van de selve / nam den Gouverneur / en alle die in de Wapenen gebonden wierden / gebangen / veroverde alle de Artillerie en Ammunitie / &c.

Zoo ras als dese tydinge in Europa quam / foo waren 'er verschedene welkers interesse het scheen te wesen / dat dese twee Natien malkander in het haie raakten / in de weer / om sig van dese gelegenheid ten boozschyben einde te dienen / en wiffen die buur van oneenigheid foo wel te stooken / dat den Pyns Regent van Portugaal fijn Ambafadeur / die by tot Madjid had / gelaste / de volgende Protestatie van fijnent wegen aan het Hof van Spanjen te doen: Dat by al dien de Spanjaarden niet na het verloop van twintig dagen, reparatie hadden gedaan, wegens de insulte, ter occasie van dewelke de protestatie gedaan was, dat men het dan voor gefegd fou houden, dat den Oorlogh sonder andere formaliteiten voor gedeclareert moest gehouden worden.

En foodanige taal niet anders als fiederd eenige jaren herwaerts / tuffen

Belangens van Portugaal, ten op figt van Spanjen,

Oneenigheid tuffen beide gefeften.

224 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van

tussen gekroonde Hoofden in gebzulk sijnde geweest / en selfs in onse dagen niet anders als van een eenig Hof gehooyd sijnde; soo konde men ligt gedenken / waar van daan deselve komen moest; en dat den Prins die uit sig selfs sijn Ambassadeur niet had ingegeven. Want Portugaal doen ter tijd soo weinig als Spanjen selve in staat sijnde / om de lasten van een oorlog te konnen dragen / soo en is het niet waarschijnelijk / dat den Prins Regent op sulken wyse sou hebben gesproken / indien men hem niet versterkerd hadde / dat'er een ander magt als de sijne tot sijn dienst was / bequaam om dese rede dreigementen met nadruk te ondersteunen. Ten minsten schein het Hof van Madzid van dese gedagten te syn / om dat het selve daar dooz ten eersten soodanigh geallarmeert wierd / dat in plaats dat het selve anders altijd de gewoonte heeft / saken van sulken natuure op de lange bank te brengen; soo depescheerde men by dese gelegenheid aanstonds den Hertog van Giovanazzo, hem sendende te post na Lissabon / met volkomen magt en autoriteit / om den Prins Regent satisfactie te geven.

Indien de Spanjaarden nog soo veel tijd besteed hadden / ja meer aisse oit in eenige gelegenheid gewend waren / soo souden se noit een bequaamer persoon als dese hebben konnen uitbinden; het sy om het dessein der Franssen te verpbelen; het sy om het Hof van Portugaal na behooren te menageren: sijnde verschelden jaren in saken van die natuure geemplopreet geweest / en telkens met het grootste effect van de wereld.

Word op een leer beeminnelijke wyse bygelegd.

Soo ras was hy niet tot Lissabon gekomen / of de Prins Regent al te edelmoedig om een tegenpartij die de Dierde sogt te insulteren / dede genoegsaam blyken dat hy niet genegen was / sig van het onbetrouwen van sijn Buurman te bedienen / of selfs het minste boozdeel daar uit te trekken. Want in plaats van de Spanjaarden Wetten dooz te schijblyven / die sonder twyffel indese conjuncture alles souden gedaan hebben wat men van haar begeert hadde / so vergenoegde hy sig van met gelijke advantage met haar te handelen / en nomineerde den Hertog van Cadaval / en andere Commissarissen / om met den Hertog van Giobinazzo te confereren / den welken haar haast gebragt hadde dat hy haar hebben wilde / dooz een bequaamheid die hem volkomen eigen was; en hier in bestaande dat hy alle dingen op een rallierse wist te doen uitkomen / en al lacchende te verkrijgen wat hy begeerde. En niet tegenstaande den Prins Regent met leetwesen sag / dat het gewesne sijn Ministers met den Hertog geslooten hadden tot sijn nadeel was / soo liet hy sig egter dooz den Hertog bewegen / het geseide Tractaat te confirmieren. Men kan gedenken / dat den Prins genoodsaakt is geweest / het zell een reesse in te binden / en selfs als eenige verchooning te doen / ober die harde maniere van doen / waar van hy sig in dese gelegenheid teagen de Spanjaarden bediend hadde. En inderdaad den Hertog had een bysonder talent / om sig na't humeur van die gene te schikken / met dewelke hy te doen had / en men segd / dat hy daar dooz de gunst van den Prins gewonnen heeft / die sig andersins geen rad liet booz de oogden

Drapen / en door de plaifanterien van desen Heer weinig fou fijn betwo-
gen geweest. Hierom was het dat wanneer den Hertogh tegen fijn
Hoogheid fprak / hy de fake aansonds op een ander boeg wift te wer-
pen ; hem in alle gelegenheden onderhoudende over fijn ongemeene
boozfigtigheid en grootmoedigheid. En waarlijk de loftuittingen heb-
ben dit gemeen met de lafteringen / datse feiden fullen nalaten haer ef-
fect boogt te byzegen / infonderheid dan wanneer se wel gezond fijn.
Altoos men segd / dat den Prins Regent tegen die gene die omtreent
hem waren gefegd fou hebben / na dat hy een Audientie aan den Her-
tog gegeven had : Dat hy wel fag , dat alle die fraye dingen die desen
Heer gefegd had , nergens anders toe ftrekten als hem te begochelen ;
dat evenwel , den Hertog het secreet gevonden had hem te behagen , en
dat hy derhalven niet in ftaat was , hem ietwes te konnen weygeren.

Dit Accooft wierd een Provisieoneel Tractaat genaamd / om dat het
quanswijfs het regt van de ftrydende partien niet determineerde / fullen-
de het felve op een bequamer tijd gefchieden. Het was op foodanigen
wijfe gefchikt / dat om'er van te oordeelen / volgens de artickelen die
het felve begreep / men gefegd fou hebben dat het gemaakt was / om
de Portugiefen in fchijn eenige fatisfactie te geven / en inderdaad alle
het boozdeel aan de Spanjaarden.

Men was over een gekomen / dat door ordre van den Koningh van
Spanjen den Gouverneur van Buenos Aires geftraft fou worden na ver-
dienfte ; welke ordre den Hertog van Giovinazzo vervolgens aan den
Prins Regent overleverde ; die defelve aan fijn Minister tot Madrid fonde,
met bevel dat hy fijn Catholyke Majesteit uit fijnen naam fou bidden ,
de executie van dit vonnis op te fchorten. Alle de Wapenen en Artil-
lerie , en alles wat'er van die Colonie genomen was , moest weerom
gegeven worden ; en men foude aan de Inwoonders toeftaan , datse weer
in haer Plantagien quamen ; en foo'er fommige van defelve vermist wier-
den , dat'er foo veel anderen in de plaats fouden komen : Maar datse
fig niet fouden verfterken , en datse telfs geen huifen van eenige dura-
bele , of waardige ftoffe , fouden bouwen. Dat men geen nieuwe man-
fchap na die Colonie foude fenden , tot hoe kleinen getal van Inwoon-
ders defelve fou mogen gebragt wesen ; en dat de gefeide Colonie geen
Commercie noch Correspondentie ter wereld met de Indianen , ftaande
onder de gehoorfaamheid van Spanjen , hebben foude : In tegendeel
fouden de Spanjaarden het felve gebruik van de Riviere , van de Eilan-
den , en omleggende diftricten hebben , het welke fy voordien tyd van
dese onlusten gehad hadden : Inboegen dat hy al dien het boozfchreben
Provisieoneel Tractaat had blyven ftand houden / de gefeide Colonie
wel haaft ten eenemaal in duigen fou fijn gevallen / en in tegendeel
fouden de Spanjaarden bebefigd fijn geweest in de poffeffie van een
Land / waar toefe geen ander als een seer twyffelagtig regt hadden.

Wel is waar dat ter feiber tyd beftooten wierd / dat'er Commiffa-
riffen van partien by malthander fouden komen / om dese faak te ter-

Inhoud
van ge-
melte Ae-
cooft.

mineren; en by al dien sp malkander daaz over niet verstaan konden / dat deselve als dan aan 't goedbinden van den Paus gesteld sou worden. Maar indien men considereert / hoe selden dat Conferentien van die natuur met eenig succes geëindigd worden / en hoe gemakkelijck dat het de Spanjaarden was / die saak tot kromen op de lange bank te brengen; soo siet men met eenen / hoe weinig sp hadden te vzen / dat die artijkel haar van eenige van de voordeelen sou beroofd hebben / diese in de andere bedongen hadden.

Het welke occasie geeft tot nader en valter vriend-schap.

Het bereffenen van dat verschil gaf occasie tot een vaster en geduursamer vriendschap tussen dese twee geburige Natien / als 'er oit tussen haer of tussen andere haars gelijken geweest was. Het vbandijcke hert dat altijd tussen deselve had gebleken / en het welke gedurende den laatsten Oorlog nog meer vergiftigd was geworden / schein nu ten renemaal veranderd te sijn; en de twee Natien begonnen gemeensaam met malkander om te gaan.

Andere reden daar toe dienende.

Ook moet men sekerlijck gelooben / dat het houtwelijck van de Koninginne van Spanjen / sijnde de Suster van de Coninginne van Portugaal / niet weinig gecontributeert heeft / om de goede harmonie die sedert dien tijd tussen die beide Kroonen / bespeurd wierd / noch meer en meer te bevestigen. En misschien dat het ongeluk van de Koninginne van Spanjen / ik meene haar Majesteits onvzugtbaarheid / ook indirectelijck tot het vermeerderen van dit goede verstand gediend heeft. Want nademaal het selve occasie gaf / dat den Koning van Portugaal sig onder de pretendentes tot de Kroon van Spanjen liet vinden / in dien sijn Catholijcke Majesteit sonder lichamelijcke erfgenamen quam te overliden; soo was het volkomen van het intercesse van den Koningh van Portugaal / het Hof en de Natie van Spanjen soo veel te believen als hem mogelijck was.

Koning van Portugaal onder de pretendentes tot de succes-sie van Spanjen.

Misschien sal H. Ed. dit als een Paradox voorkomen / dat ik den Koning van Portugaal onder de pretendentes tot de Successie van Spanjen te boek sette / en ondertussen verseekere ik H. Ed. dat 'er in die tijd geen behander saak aan het Hof van Spanjen / en van Portugaal was: en de reden dat men 'er in dese quartieren soo weinig kennis van heeft gehad / is / dat diergelijcke saken gemeenlijck met sulken secretesse behandeld worden / datse niet ligt tot kennis van het gemeen komen / vooz datse genoegsaam volkomen in train sijn gebzagt: behalven dat de meenigvuldige courtiers / die gedurende de laatste siekte van sijn Catholijcke Majesteit / dagelijcks van Madrid na Lissabon / en Vice Versa gingen; en het vermeerderen van de Croupes van den Koningh van Portugaal / het vodenkaande niet duisterlijck te kennen gaven.

Motiven die den selyen daar toe bewogen hebben.

't Is ligt te begrippen wat reden sijn Majesteit van Portugaal bewogen hebben / om sig in het getal der Candidaten / of pretendentes tot de Kroon van Spanjen te laten vinden. Want behalven de algemeerne begeerte / om de palen van sijn Heerschappie uit te vzeiden; die alle Opperhoofdige Mogendheden soo eigen is / soo had hy sijn bysondere

dere reden / die hem by na als noodfaakten / om tot sijn eigen beuig-
heid een weg in te slaan / die andere tot het vermeeren van haat bui-
tenfporige grootheid broogden: als uit de nevens gaande aanmerkingen
wat nader sal consteren.

Den Koning van Portugaal / die van niemand booz onnosfel berste-
ten word / was soo onkundig van de saken van de wereld niet / of hy
wist wel / dat na het overlijden van den Koning van Spanjen / sig twee
Huizen, de grootste van het gansche Christenryk tot de Erfvolginge
van dit Koninkryk op souden doen; dat van Oostenryk, namentlyk /
en dat van Bourbon. Wie van beiden het sou mogen wesen / soo be-
bond hy sig by na in eben grootte verlegenheid: indien dese nieuwe Erfge-
naam eens het regt van Philippus de Tweede op Portugaal wilde doen
geelden. Want hoe onrechtvaardig het ook in sig selve sou mogen we-
sen / soo was het eventwel bevestigd door een possessie van ober de sestig
jaren / en door de approbatie van verscheide Paussen. Wannert hy daer
en boven te fluxie maakte op de conduite van het Huis van Oostenryk /
in de voorlezen eruwe; en op die van Bourbon / in de tegentwoordige:
soo bevond hy dat geen van beiden twarigheid had gemaakt / sig van de
allereendigste pzet: yten te bediensen / wanneer sig een gunstige gelegen-
heid op deede / om sig van de Staten van sijn geburen te verseecken:
al het wrike hem dan niet anders als een wel gezonde vreesse booz het
Huis van Baganca konde inboesemen / indien het selve eens het on-
geluk had / van ter discretie van een van beiden te staan / het welck hy see-
kerlyk geloofde te sullen geburen / soo wanneer een van beiden tot het
best van de Monarchie van Spanjen quam.

Het geen den Koning van Portugaal te meer in dese gedagten beke-
stigde / was / dat het Koninkryk van Spanjen / na dusdanigen ver-
anderinge in de Regeeriuge / na alle apparentie ten minsten weet soo veel
van sijn voorgaande krachten sou bekomen / dat het sijn Koninkryk in
magt sou overlegen sijn.

Wel is waar dat hy in soodanigen gelegenheid minder van het Huis
van Oostenryk / als van dat van Bourbon had te vzesen; eensdeels om
dat de krachten van dit laatste grooter waren; ten tweeden om dat hy
door deselve als omcingeld was. Want behalven dat Djanckryk hem
ter Zee kon incommoderen; het sy met de Negorie te belemmeren / waar
in nogtans de grootste welvaart van Portugaal gelegen is; het sy met
de Habens van dit Koninkryk te infesteren; 't welck geen van beiden van
den Keiser te vzesen was: soo was Djanckryk de eenige / die Portu-
gaal te Lande kon benauwen / mits sijn Coupren aan den Koningh
van Spanjen ober te geven / waer toe hem in soodanigen gelegenheid
de weg alle dagen open stond: en dit geval ysterende / soo soude hy /
gelijk wy gesegd hebben / aan alle kanten door de magt van Djanckryk /
die nu met die van Spanjen booz een en deselve kon gereekend worden /
omcingd sijn: sijnde het Koninkryk van Portugaal / dat maet als een
sesde deel van Spanjen uitmaakt / soodanig aan alle kanten in de Sta-
ten

ten banden Koning van Spanjen ingeslooten / dat het dooz niemand te Lande ontfet kan worden : konnende selfs niemand als D'ankryk te Lande in Spanjen / laat staan in Portugaal / komen.

Evenwel konde hy sich aan de andere zyde ook niet volkomen gerust stellen / om dat men in boozleden tijden gesien had / hoe vast die twee Takken van het Ruis van Oostenryk aan den anderen gehangen hadden / nemende een ieder van deselve de interessen van syn weerga booz de sijnne : hebbende dit noit klaarder gebieken / als wanneer in de laatste Resolutie van Portugaal / de Duitse Linie sig soo seer booz de Spaanse interesseerde / dat men tegens eer en goede trouwe / en tegens het Regerder Volkeren / sig van de Persoon van den Prins Duartes , Bozder banden Koning van Portugaal / verscheerde / en hem sijn leben in een gevangenisse dede eindigen.

Gzooter / en oneindig gzooter / was nochtans het gebaar aan de zyde van D'ankryk ; om de reden die alreeds ten deele van ons sijn aangemerkt. Was het met schoone woorden en beloften te doen / ik en geloobe niet dat Portugaal ergens veilliger sou sijn / als aan de zyde van D'ankryk : maar het en is van heden nog van gisteren niet dat D'ankryk de gewoonte heeft / de beste woorden van de wereld te geven / op een tijd wanneer hy het verderf van die gene beslooten heeft / die dwaas genoz sijn van deselve te gelooven. De Koning van Portugaal kon dan wel staat maken / wat dat'er in tijd en wyle booz hem te vzeesen was / indien'er eens een Prinz van D'ankryk op den Croon van Spanjen quam. Was het pyetense regt van Philippus de Tweede niet sterck genoz / om'er een aanspraak tot het Koningryk van Portugaal op te fondereen ; men soude wel haast een ander weeten booz den dag te halen. Men soude uit de oude Archiven weeten te toonen / dat het Koningryk van Portugaal een dependentie van Castillen was geweest : en men hadde / om het eene met het andere weer te vereenigen / niet anders van nooden / als nogmaals een Kamer van Reunie, op te regten / in dewelke men het Regt van Devolutie vast selde / en dat uit kragt bande confiscatien / waar in de Koningen van Portugaal vervallen waten / als sijnde booz desen niet anders als Leenmannen van die van Leon geweest. Wanneer desen nieuwen Monarch dan eens van gedachten wierd van sig / na het boozbeeld van Philippus de Tweede / van het Jus Canonicum , te willen bedienen / en dat hy vervolgens aan sijn Legerz last gaf / die Koningryk / het welke hem nu reeds in maniere boozschreben was toegewesen / in possessie te nemen / en dese Perel weer aan sijn Kroon te hegten : wat meend op dat'er den Koning van Portugaal dan al veel sou hebben tegen in te brengen.

Deze en diergelijke waren de reden / die den Koning van Portugaal als noodsaakten / al sijn kragten in te spannen / om / waar't mogelikh / alle dese aanslaande onkhellen booz te komen : waar toe geen better middel in de wereld was / als dat waat op top gesegd hebben dat hy toelde / te weeten om tot de Successie van de Kroon van Spanjen den weg te banen.

Miffchien sal H. Ed. benteuwd zijn om te mogen wecten / op wat fundamenten zijn Majesteit van Portugaal de geseide pzetensien gebouwd heeft? en hier van kan ik H. Ed. al mee het volgende verslag doen.

Secker Auteurs / onlangs in Engeland uitgekomen / tracht het regt van den Koning van Portugaal / tot de Successie van het Koningryk van Spanjen / met verscheyden argumenten te bewyfsen: onder welke dese navolgende nochtan wel de vooznaamste sijn.

Dooz eerst van tracht hy te bewyfsen / dat'er soo wel Fondamentele Wetten in Spanjen / als in Portugaal sijn / die de Dzeembelingen van de Successie tot de Kroon van Spanjen uitsluiten: en dit soo synde / soo besluit hy / dat'er niemand nader tot meergemelte Successie is / als den Koning van Portugaal.

En om de waarheid te seggen / soo en geloove ik niet dat men ligt een exempel van eenig Dzeembeling vinden sal / die op een ordentlijke wyse tot de Kegeeringe van Spanjen gekomen was / uitgesonderd dat van Karel de Dyfde / indien men den selven andersins vooz een Dzeembeling nemen mag: als synde een Zoon van de onmiddelbare Erfgename / en besittende / gedurende het leven van syn Moeder / het Koningryk. Want belangende Philippus de Tweede / en alle de andere Princesen die na hem gevolgd sijn / deselve waren Spanjaarden van geboorte: sijnde hit een Privilegie / het welke eben soo wel plaats had in de Koningen van Portugaal / als in iemand anders; om dat Portugaal altyd vooz een gedeelte van Spanjen was gerekend geweest.

Ook is het secker dat de Koningen van Portugaal afkomstig sijn van Donna Maria, Dochter van Ferdinand en Isabella / en Suster van die gene die Spanjen aan het Huys van Oostenryk bragt: inboegen dat indien onsen Auteurs het eerste argument / van het uitsluiten der Dzeembelingen / kon vast maken / de pzetensien van den Koning van Portugaal al rebelyk wel souden gezondbest sijn. Want den Dauphin / dooz de bekende Renunciatie synde uitgeslooten; en de Linie van Duitsland / als mede den Hertog van Savoyen / om datse Dzeembelingen waren; soo scheen'er niemand te wesen / die vooz den Koning van Portugaal den voozrang had.

Doegd hier by / dat'er selfs in 't midden van den voozleden Oorlog tuffen Spanjen en Portugaal / van weer kanten eenige ouvertures sijn gedaan / om na 't oerlyden van Philippus de Vierde / dat is / indien hy geen mannelijke erfgenamen quam na te laten / een Portugies Prins op den Troon van Spanjen te stellen.

Want Philippus de Vierde in den jare 1650. noch geen ander Erfgename hebvende / als de Infante Donna Theresa Maria / soo waren alle de Grandes van Spanjen van gedagten / dat de geseide Princesse aan een Inboozling van het Land trouwen moest / en hadden onder sig een spreekwozd: Dat het een verdrietige saak was, datse noit een Koning hebben konden, die een paar swarte knevels had.

Fondamenten, waar op den Koning van Portugaal dese pzetensie bouwde.

De Koning van Portugaal wierd hier op aangemoedigd / door een heimelyke Cabale die hy aan het Hof van Spanjen had / syn gedachten te laten gaan / om een Houwelyk tussen syn oudste Soon / Don Theodosio , en de Infante van Spanjen vooz te slaan. Hy sond dan ten voozschyeben einde / maar onder een ander pretext / den Jesuit Antony Vicira na Romen / met instructien ende volmagt / om dit Houwelyk aan de Ministers van Spanjen / aan 't Hof van Romen te soederende / vooz te slaan. Den Jesuit pretendeerde soodanige vooztangen gedaen te hebben / dat syn voozstel dies aangaande grooten ingang had by de meeste en vooznaamste persoonen / die niet anders scheenen te wenschen / als dat het selve syn voozgangh had; hoewel het Hof van Spanjen van ander gedagten was.

De argumenten / waar mee desen Jesuit de Spaanse Ministers sogt te perswaderen / waren genomen van de hooge geboorte van desen Prins / die van deselfde Voozouders van de Infante afkomstig was; en van syn ongemeene hoedanigheden / die alle so uitnemende waren / dat indien de saken in den selven stand gebleven waren / waar inse vooz den Oorlog gebonden wierden / men geensins had behoeven te twyfselen / dat hy niet boven alle andere geprefereert sou syn. Maar den Jesuit / om des niet tegenstaande syn oogmerk te bereiken / sustmeerde / dat in den staat waar in de saken sig tegenwoozdig bonden / de geselde reben nog veel krachtiger waren; om dat Don Theodosio / als ieder moest bekennen / het gansche Koninkryk van Portugaal / en alle de Domeinen die tot het selve behoorden / in wat gedeelte van de wereld die ook waren / tegenwoozdig mee ten Houwelyk bracht. Hy allegeerde dat Portugaal selfs een gedeelte en een lid van Spanjen was; dat door desselfs vereeniginge de Monarchie weer in haar geheel sou komen; en datse daar door veel magtiger / en veel heerlyker als van te voren woorden sou. Want de Legers die thans op de Frontieren tegen malkander gebzukt wierden / souden onder een Hoofd kunnen vereenigd worden; en Spanjen daar door soo formidabel syn / dat het in staat sou wesen syn vzienden te beschermen / sig van onpartydige te doen eerbieden / en een schyik vooz alle desselfs vpaden te syn.

Ondertussen was er een swarigheid / die aan de 3pde van de Portugiesen selfs gemobreert wierd: te weten datse tot geen vereeniginge der twee Koninkryken berstaan souden / ten waar dat Lissabon vooz de Hoofstad van de Monarchie van Spanjen wierd verklaard. En frekerlyk souden de Spanjaarden doen t'c tyd haare interesse wel berstaan hadden / en dat men wergens de andere saken was over een gekomen / soo haddense dese gemakkelikh kunnen accozderen.

Want Lissabon / ten opzichte van syn goede gelegenheid / soo dicht aan de Zee / en aan de schoonste Riviere van de wereld / schreen van de nature selfs / als tot een Magasyn van Europa / gedestineert te syn; en indien dese Stad in de handen van een Natie was / die van desselfs voozdeelen wist te proffiteren / sy soude bequaam syn / de Koopmanschay:

schappen en de Gijddom van de gansche wereld na sig te trekken. En dit was ook de gedagte van Philippus de Tweede. Hier van daan was het / dat hy possessie van die Koninkrijk nemende / beloofde / en na alle apparentie ook van booznemen was te presteren / dat hy in plaats van sijn Hof tot Madryd / honderd mijlen binnen in het Land / te houden / het selve booztaan tot Lissabon houden sou. Met dit oogmerk begon hy een heerlijk Paleis tot Lissabon te laten bouwen : Maar tot groot geluk vande Christenheid / dat hy in dit booznemen niet volharde / en dat sijn Soon Philippus de Derde van andere gedagten was : want buiten twyffel was 'er niet anders van nooden geweest / om sig in het besit van die Koninkrijk volkomen te bevestigen / en langs dien selven weg te gemakkelijker tot een Unibersale Monarchie te geraken ; waar toe Spanjen in die tyd soo groote poogingen heeft gedaan / als Frankrijk op sijn beurt sekerd dien tyd gedaan heeft / en nog heden ten dage dooz het eigenste middel forkt te doen.

Seen wonder dan / dat den Koning van Portugaal / sig siende van alle dese hoope berischoof / en daar en boven aan het allergrootste gebaar dat hy uit desen hooft te verwachten had / overgegeven / het besluit nam / sig aan de zyde van de Geallieerde / en aan die van den Hartshertog / andersins Karel de Derde / te voegen / om dooz der selven kragtige bystand het dzeigende gebaar soo niet ten eenemaal booz te komen / ten minsten soo veel als mogelijk was te verwijderen.

Al de wereld weet / hoe grooten beroerte de dood van Karel de Tweede / Koning van Spanjen / onder alle de Staten van Europa veroorzaakt heeft / insonderheid wanneer men sag / dat den Hertog van Anjou tot eenige unibersale Erfgenaam van alle sijn Landen / en Koninkrijken was aangesteld : Maar niemand in de Wereld had meer reden om daat ober geallarmeert te sijn / als den Koning van Portugaal : om dat niemand het gebaar soo na raakte als dit Koninkrijk ; het welke / ten opzigt van sijn gelegenheid / genoegsaam booz een gedeelte van het andere moest gehouden worden. Dit geboegd by alle de herswarende omstandigheden / van dewelke wy soo eben gesprooken hebben / konde niet anders / als sijn Majesteit van Portugaal in de uitterste berlegenheid van de wereld bzingen : ja ik weet niet of 'er wel iets te bedenken is / het welke hem sorgelijker en verschrikkelijker / als dit eigenste booz kon komen. Met een woord / alles wat hy gehoopt had was verlooren ; en alles wat hy gebreeft had was hem overgekomen.

't Is onnodig dat ik my in late om aan te toonen / wat belangens den Keiser / Engeland / en Holland / en andere Staten van Europa / hier by hadden : sijnde dit niet alleen genoeg bekend / maar ook te verre berbeemd van ons tegenwoordige oogmerk : Eventwel kan ik niet nalaten te seggen / dat het verlies van den Keiser wel seer groot was / booz soo verre hy hier dooz van een wettige erffenis wierd uitge-

Reden,
waarom
den Ko-
ning van
Portugaal
de partie
van de Ge-
allieerden
gekosen
heeft.

vlooten; dat Engeland / en Holland / &c. soo ten opzigt van den Koop handel / als andersins / daar bysonder grootte belangens by hadden: en dat gansch Europa tegenwoordig meer als ooit voor een Universele Monarchie van Spanje te vzesen had: maar dit alles en velet niet / dat Portugaal / om reden booren gemeid / veel meer als iemand van haar allen te vzesen had.

Vergelykinge van Spanjen en Portugaal.

Men moet / om dit alles sig nog klaarder te binnen te brengen / de magten van dese twee Koninkrijken nog eens tegen malkander overwegen / en beide op de voorledene en op de tegenwoordige tijd achttinge geven.

Gedurende den laastten Oorlog tussen Spanjen en Portugaal / soo was Spanjen / door de langdurige Oorlogen tegen de Vereenigde Nederlanden / Engeland / en Spanje / &c. en door de groote Nederlagen in desebe geleeden / tot een groot verval gekomen: daar en boven hadden dese qualen sijn eigen ingewanden opstond in Catalonien was begonnen / terwijlse aan de andere in Portugaal te voorschijn quam: en egter hadden de Portugiesen werk genoeg / om sig tegen Spanjen te manteneren / en na een bloedigen Oorlog van acht en twintig jaren een Vrede te maken / in dewelke Portugaal voor een byz Koninkrijk wiert verklaard; een Vrijheid dese naast God noch boven dien aan niemant anders / als aan den machtigen bystand der Engelsen en Franssen / en insonderheid aan het kloekmoedig belid van den Hertog van Schomberg schuldig waren: sijnde haar saken van te booren tot sulken verval gekomen / dat het handtafelijck geschapen stond / van onder het jock van Castillen weert te moeten bukken.

Ik geve H. E. D. te bedenken / wat indyck dese en diergelijcke reflexien / op het gemoed van den Koning van Portugaal / by den tegenwoordigen toestand van saken / hebben moeten maken / en of er menschelijcker wijse een ander partje voor hem te kieser was / als die van de Geallieerden.

Nadere aanmerkingen hier over.

Wel is waar dat Spanje en Spanjen hem als noch heel garen souden in rust gelaten hebben / alleen maar om haar banden te beeter vast te maken / Philippus op den Troon van Spanjen te bevestigen / om soo doende het grootte werk van de vereeniginge der twee Monarchien te eer tot perfectie te brengen: maar dit gebaan sijnde / wat meend gy dat als van het Lot van Portugaal geweest sou sijn? Spanjen sou in geen gebreke gebleven hebben / sijn pyeten sien tegen Portugaal voor den dag te halen / en Spanje van des. lbe door het Recht van Wapenen te onderschragen. Daar en boven was dit Koninkrijk al te wel voor Spanjen gelegen / en kon by tyd en wylen te grooten nadeel aan het selve toebrengen; als sich niet by soo gunstigen gelegenheid hoe eer hoe liebet daar van te verseecken. En of wel Engeland en Holland niet souden gemanqueert hebben / het selve in soogantigen gevalle by te staan / soo soude het sijn peryckel geloopen hebben / of soodanigen bystand

byftand als dan wel bequaam fou fijn geweest / om dit aanftaande beredert te pzebeniteren. Want booz eerst soo soude als dan de tegenwoordige Lige der Geallieerden verbzookten / en Dvankryk nogt Spanjen bygevolge geen afwendinge van den Keifer / van Dvuitfland / &c. te byzeen hebben ; die defelbe tegenwoordigh aan alle kanten soo veel te doen geven. Want of wel Dvuitfland / en den Keifer / en insonderheid de laatzgenoemde / immers soo noo fien fouden / als Engeland en Hoiland / dat Portugaal in handen van Spanjen viel : soo weet men egter wat tyd en moeite daar toebereifcht word / om soo veel hoofden weer onder een Capzoen te byzengen / enfulken magtigen Alliantie op 't nieuw weer op te regten ; veel meer om fulke formidabele Legerz en Oozlogz Blooten in 't Veld / en in de Zee te byzengen. Ook en wift men niet / wat veranderinge by het overliden van de Koninginne van Engeland booz fou konnen vallen ; maar wel / dat Dvankryk alle fijn krachten fou inspannen / om dooz alle bedenkelijke middelen het maken van een nieuwe Alliantie onder de Bondgenooten te beletten : en fijn mefuresz ondertuffen soo wel te nemen / dat Portugaal oberhoop fou getwozpen fijn / eer dat de Geallieerde in ftaat waren / om het felve met nazuk te konnen feccurreren. Met een woord / Portugaal kon geen beter occasie waarnemen / om fig van den byftand der Geallieerde te bedienen / als de tegenwoordige : En mocht derhalven dit volgende ; aut nunc, aut nunquam ; of nu, of noit , wel tot fijn debis nemen : Want waarlyk hy moet tegenwoordig eens booz al uit defe fwartigheden geholpen wordten / of hy loopt gebaar van 'er in toekomende booz altossz onder te befwyken : fynde nog het ergfte van allen / dat men tot hier toe soo flegten booztgang van defe onderneminge gefien heeft / dat indiende faken geen anderikeer nemen / men gzoote lijks heeft te dugten / of men op defen voet wel oit het gewenfchte oogmerk / van dit gzoote en hachelijke beftaan / bereikten fal : in hoedanigen gevalle / 't welk God verhoede / Portugaal noit van erger conditie wesen kon.

Hier uit blykt / dat de belangenz van Portugaal / ten opfigt van Dvankryk / tegenwoordig soo Artydig fijn niet die van boozleden tyden / dat in plaats dat Portugaal booz defen fyn behoudenisz booz een gzoote gedeelte aan 't felve fchuldig was / het felve tegenwoordig niemand meer als het eigenfte Dvankryk heeft te byzen ; en dat van wegen die onverwachte veranderinge / die federt het overliden van Karel de Tweede / is boozgefallen : waar booz / als blykt / de intereffen van Dvankryk en Spanjen defelbe gewozden fijn. Heel contrarie / het geen men in boozleden tyden tuffen defe twee Natien fag gebeuten / op detwelke men niet regt / het geen Paterculuz van de Romeinen en Carthagienenfien felde / fou konnen torpaffen : Te weeten, dat 'er of Oorlog tuffen defelve, was geweest, of toebereidfelen tot defelve, of op fijn beft genomen, een rwyffelagtige en onftandvafte Vrede. Maar alle defe dingen fijn

Belangen
van Portu-
gaal ten
opfigt van
Vrankryk.

234 Nieuwe Historische Reisbeschrijvinge van tegenwoordig foodanig veranderd / dat men Lodewijk de Deertlende nog onlangs hoorde seggen / dat'er thans geen onderscheid tusschen de Franse en Spaanse Natie was; dat hy selver de beste Spanjaard van de wereld was; en dat hy voortaan niet meer aan 't Hoofd van de Franfen verschijnen sou, als omse tot goede Spanjaarden; en sijn Soons Soon, Philippus de Vijfde, niet meer aan 't hoofd vande Spanjaarden, als omse tot goede Franfen te maken. En dat dit seggen geensins ongezond was / bleek meer als al te klaar / wanneer het Hof van Spanjen den Koning van Frankrijk tot Algemeenen Beschierder van het Koninkrijk van Spanjen / en van alle de Landen tot het selve behoorende aanstelde; en alle de Viceroys en Gouverneurs van de respective Koninkrijken en Provincien van dese Monarchie dependende / gelaste / de bevelen van den Allerchrijstelyksten Koning / op poene van ongenade en cassatie te gehoorzamen: Wanneer gansche Provincien en Koninkrijken / in de Nederladden / in Itallen / en elders / volkomen in handen van den Koning van Frankrijk gesteld / en met Franse Krijgsluiden / onder den naam van Auxiliaire Croupen / beset wierden / niet anders of het sijn eigen waren: Wanneer sijn Oorlogs Vloeten de Havens van Spanjen in haar geweld hadden / en de Franse Legers tot in het hert van Spanjen gekomen waren / en de sterckste frontier plaatsen / als Fontarabie, Sint Sebastiaan, Pampelona, &c. beset hadden; en wanneer eindelijk de Spaanse Silber-Vloot niet alleen onder het geleide van Franse Oorlog Schepen gaan en komen moest / maar dat ook de Franfen den handel op West-Indien / die andere Partien op verbeurte van het leven verboden was / was toegestaan. Dese en diergelijke geben genoeg te kennen / wat Portugaal in 't toekomen de van Frankrijk te verwachten heeft; behalven dat den Spandlijken inval der Franse en Spaanse Croupen in het herte van het Koninkrijk van Portugaal / een al te overtuigend bewijs is / om aan de intentie der twee geselde Monarchen te twijffelen.

Gevangen
nemen
van den
Prins Du-
arte,

Soo eben seiden wy / dat den Keiser den Prins Duarte, Broeder van den Koning van Portugaal / had gevangen genomen: tegenwoordig moeten wy'er tot verklaringe van dit voorval dit volgende byvoegen. Dese Prins / Broeder van Johannes de Vierde / en Som van den tegenwoordigen Koning / Don Pedro de Tweede / was acht jaren in dienst van den Keiser geweest / wanneer den geselden Johannes tot Koning van Portugaal wierd verklaard / en had onder den vermaaten Piccolomini de plaats van General Major bekleed: Hebbende tot verscheidemalen teekenen van sijn dapperheid gegeven / in den Oorlog tegen de Sweeden. Op geen kennis van het voornemen van sijn Broeder hebbende / wierd aankonds / soo ras als de tijdinge van den opstand in Portugaal tot Wiene gekomen was / door de Ministers van Spanjen aan dat Hof residerende / by wege van representallen / soo als sy het noemden / geresceert / en dit niet alleen door den Keiser goet gekeurd / niet tegenstaande het een openbare schandige van de Wyheid van het

het Rijk / en tegen de eere der Duitse Natie was / maar hy nog daar en boven uit last van den Keiser / en om het Hof van Spanjen te behaagen / een tyd lang op het Kasteel van Gartz gevangen gehouden! Maar de Spansjaarden hem daar nog niet veilig genoeg achtende / en hem liever in haar eigen geweld willende hebben / soo accordeerdense met den Keiser / en gaben hem veertig duisend Rijksdaalderg booz desen gevangen; den welken sy na het Kasteel van Milanen brachten / alwaer hy acht jaren gevangen hebbende geseten / sijn leven inde gevangenis quam te eindigen / sonder dat oit iemand iets tot synen laste / heeft wreeken in te brengen.

Dese daad / soo weinig pyssens waardig in een Opper-Dozst / veroorzaakte soodanigen koelheid en ongenoegeen tusschen de Hoben van Weenen en Portugaal / dat men sederd dien tyd weinig gemeenschap / als nu inde laatste jaren / onderhouden heeft: sijnde het selve soo veel te min te verwonderen / om dat / gelijk wy reeds gesegt hebben / de Intercessen van beide de Catholiken van het Ruis van Oostenryk soo onverschillig waren / dat de eene die van de andere by alle gelegenheid omhelste.

De eerste grondslag tot naderze kennis wierd gelegd / wanneer Don Pedro / op het ernstige verzoek van den Paus / een aanmerkelijke somme gelds / tot het dragen van de Oorlogs-lasten tegen den Turk fourneerde; het welke noit beter van pas / als op soodanigen tyd geschieden kon. Maar als naderhand het Houweelyk tusschen den Koning van Portugaal / en tusschen de Princesse van Neuwburg / Zusier van de Keiserinne voltrokken wierd / soo leide het selve het fondament tot een vaste en onkreukbare vriendschap tusschen dese twee Prinzen: sijnde deselve ook sederd dien tyd gedurig onderhouden / tot soo verre datse tegenwoozdig in een Of- en Defensieve Alliantie met malkander getreden sijn.

Want of wel ieder van deselve sijn bysondere insichten had / ten opzichte van de Successie van Spanjen / soo moeftense doch noodzakelyk hier in met malkander over een / datse Dankryk van deselve moeften soeken uit te sluiten; de een om van sijn verwachte erffenis / die andere om van sijn eigen byzjheid niet beroofd te worden.

Van Engeland heeft Portugaal / gedurende den laasten Oorlog tegen Spanjen grooten bystand gehad / en met Holland heeft het sederd den jare 1669. in het welke alle de voozgaande strydbigheden verffend wierden / altijd in een goed verstand geleefd: Gelyk het dan met dese twee Natien ook ten einde voozschyden is in verbond getreden: behalven dat Portugaal ten hoogsten aan der selven vriendschap gelegen is / soo om sijn eigen veiligheid te bewaren / als om den Koophandel te favoriseren.

Met de Noorder Kroonen heeft Portugaal niet veel te doen / om datse te verre sijn afgelegen / en datse byna geen ander handel op Portugaal byzjben / als datse jaarlyks een goed deel Zout tot Setubal halen: sijnde dit een saak die gemakelyk dooz den dienst der Consulz kan worden waargenomen.

Secours van Don Pedro aan den Keiser gegeven.

Belangens van Portugaal ten opzigt van Engeland Holland.

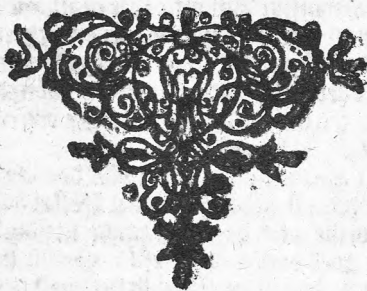
En de Noorder-kroonen.

Besluit
van dit
alles.

Hic dit alles geloof ik / dat U Ed. beneffens my kan sien / wat'er van het vermogen / en de belangens van den Koning van Portugaal is; en dat dit Koninkrijk in sich selven aangemerkt / weinig in staat is / om andere den Olylog aan te doen: Maar dat het / door Utheemse Machten onderschraagd sijnde / wel een groote diversie vooz Spanjen sou kunnen maken: om dat men in allen gevalle Spanjen soo wel van dese kant kan bespyngen / als Portugaal van een ander door Spanjen kan bespyngon worden: en komt het'er in soodanigen gevalle maae booznamentlijk op aan / wie dat van beiden den langsten degen heeft. Men heeft gesien / dat Philippus de Tweede in weinig dagen Meester van gansch Portugaal wierd / en dat in tegendeel de Portugiesen acht en twintig jaren om het herkrigen van haar Vrijheid met twijffelagtig geluk gebochten hebben: of nu deselve tegenwoozdigh soo gelukkig sulen sijn / van niet alleen haar elgen Vrijheid te bewaren / maar ook den possederenden Koning van Spanjen van den Croon te schoppen / is iets waar op dat gansch Europa het oog heeft / om dat'er haar wel of quallyk baren / vooz een groot gedelce van afgangd. Wy wenschen dat de Heere de rechtbaardige sake wil voozspoedig maken / en ons alle in sijn genadige bescherminge nemen / terwyl ik onberanderlyk hen en blyke /

MYN HEER, &c.

REGISTER

Der voornaamste zaken, in deze Reis-beschrijvinge begrepen; waar van de plaatsen, die met een B. getceekend sijn, tot het Tweede, en de resterende tot het Eerste DEEL behooren.

A.

A Art en eigenschap der Spanjaarden, in't algemeen beschreven. 288, 289 & seqq: Haar grootste gebrek is hovaardie en wraakgierigheid, ibid: Wat reden sy voor het laatste inbrengen? ibid: Nadere beschrijvinge van den Spaanschen imborst. 294.

Aarts bisschop van Toledo, Primaat van Spanjen. 152. Groote Inkomsten van den selven 154. Verschil over het Primaatschap, met den Aartsbisschop van Bragua. 177, 178.

Aartsbisdommen, en Bisdommen in Portugaal (b) 75. Van welke alle den Koning de nominatie heeft, en wat verder daar by staat waar te nemen? ibid:

Academien, of openbare s'samenkomsten tot Madrid. 150. Het onderhoud en de bezigheden die men in deselve heeft? 150, 151.

Adel in Spanjen, van verscheiden trappen 222. Voorregt van den Spaanschen Adel. Ibid: Wat men doen moet, om sijn Adel in Spanjen te bewijzen? 222, 223: Waar door in Portugaal verloren word? (b) 35.

Adelyke geslachten in Spanjen 224, 225, & seqq.

Adrianus besloekt alle Romeinsche Provincien. (b) 21.

Afgoderye en godloosheid; waar in van den anderen verschillen? 254.

Africanus en Petrejus tegen Cæsar te Velder: (b) 19. Moeten sich aan den selven overgeven. Ibid: Door al het welke Cæsar seer ontsigh gelijk word. 19, 20.

Alanen maken sig meester van Portugaal. (b) 21. Lissabon te vergeefs door haar belegerd, 21, 22. Worden door *Ubalin*, Koning der Gotthen verslagen. 22. Waar na se sig voorteen

groot gedeelte aan *Gonderijk*, Koning der Wandalen, overgegeven. Ibid:

Alanguer, een Stad in her Portugiese Estremadura. (b) 56.

Alava, een klein Landschap in Spanjen. 52.

Albarazin, een Stad in Arragonien. 69.

Alcargan van Toledo, en desselfs beschrijvinge. 154, 155.

Alcala de Henares, een vermaarde Stad in nieuw Castilien. 156. Waar van daante soo genaamt is? Ibid: Haar hooge School, en andere bysonderheden. 156, 157.

Alcaldes van het Hof, en der selver Regtbank 224. *Alcalde* en *Alcaide*, waarin van den anderen onderscheiden? Ibid:

Alcantara, een Stad in Nieuw Castilien. 157. Geeft sijn naam aan secker Ridderfchap. Ibs: Schoone brugge aldaar. Ibid.

Alcavala, wat het voor een soort van schattinge is? 375. Is oorzaak van den opstand der Nederlanders. Ibid: Hoe, en door wat luiden deselve geheven word? Ibid:

Alentejo, een Provincie van Portugaal. (b) 56, 57. Naams oorsprong. 57. Desselfs gelegenheid en groote. Ibid: Was by na een gedurige Stoel des Oorlogs. 57. Voornaamste Steden van deselve. Ibid:

Alexander de Groote, berispt en verdedigt. 220, 221.

Alfagates, een plaats in de Provincie van Beira. (b) 49.

Algarven, een Provincie, of Koningryk van Portugaal. (b) 60. Desselfs gelegenheid, en naams oorsprong. Ibid: Wanneer tot een Koningryk wierd opperegt? Ibid: Is seer klein, en nauwlyks den naam van een Koningryk waardig. 60, 61. Steden tot het selve behoorende. 61.

Alguazils, en der selver Officie 98.
Alicanten, een vermaarde Stad in Valencien. 85
 86. Deseffels Sterkte en Koophandel. Ibid:
 Wagtoorens langs deseffels Kusten. 86,
Almeida, een Stad inde Provincie van Beira. (b)
 49
Almeria, een Stad in Granade. 94.
Almoes en voor de Raven. (b) 53.
Almozarif, een seeker soort van Schattinge, 377.
Alphonfus de Seide, Koning van Portugaal. (b)
 30. Is een woest mensch, en beide tot de
 Regeeringe, en den Houwelyken Staat on-
 bequaam. 30. Verwyderinge tusfen hem,
 en sijn Broeder Don Pedro. 30, 31. Die den
 Adel op sijn zyde krijgt, en Alphonfus in
 de Regeeringe volgt. 31. Trouwenden ten
 laaften deseffels Huysvrouw. Ibid: Hoe
 oud deselve by het overlyden van sijn Vader
 was. 77. Had in sijn jeugd een quadaardige
 Siekte, die hem seer nadeelig was. Ibid:
 Sijn andere quade hoedanigheden. Ibid: Sijn
 Moeder soekt *Don Pedro* op den Troon te
 brengen. Ibid, Nader en nauwkeuriger be-
 schrijvinge van het Leven van *Don Alphon-*
fus, en sijn Broeder *Don Pedro*. 77. &
 Seqq: Qualen die hy uit sijn Siekte behoud.
 78 Is van een wild en woest humeur, dat
 dat onbequaam is tot eenige onderwysinge.
 Ibid: Het welke oorzaak is, dat sommige van
 de Staten *Don Pedro* voor hem zoeken te
 prefereren. Ibid: Luistert na niemants ver-
 maninge. Ibid: 't Welk nog erger wort, na
 't overlyden van sijn Vader. Ibid: Sijn Moe-
 der geeft hem een nieuwe Leermeeſter. 79.
 Die den selven noit uit sijn gesigt laat gaan.
 Ibid: 't Welk egter niet en belet, dat hy sijn
 tyd waarnemende, kennis met eenen *Conti*
 maakt. Ibid: Die hem eenige snuisterien
 vereerd, en daar door te meer in sijn gunst
 komt. Ibid: Niet tegenstaande hem het Hof
 verboden word. Ibid: Het welke hem weer
 word toegelaten. 80. Men wil den Koning
 leeren te paard ryden. Ibid: Die in plaats
 van dese Exercitie te leeren, sijn vermengd
 met allerhande Canaille. Ibid: Word bave-
 dien dien van *Vleyers* opgemaakt, en daarom
 nog te erger. Ibid: Weigert te eeten of te
 drinken, voor dat men hem *Conti* weerom
 geeft. Ibid: Nog grooter baldadigheden van
 hem aangeregt. Ibid: Men soekt, dogh te

vergeefs, hem te leeren scherpen. 80, 81.
 Hy schept sijn grootſte vermaak in gevegh-
 ten, die bloedigh sijn. 81. Waar door sijn
 Broeder, *Don Pedro*, merkelyk in sijn op-
 voedinge belet word. Ibid: Op wat manie-
 re de Koninginne hem van dit verkeerde ge-
 drag soekt te verwyderen. 81, 82 Den Ko-
 ning wil liever door de Kamer van de Gar-
 des gaan, die vol Canallie is, als door de
 Antichambre, alwaar hy door den eerſten
 Adel wierd opgewagt. 82. Hy bediend sich
 van de alleronbandigſte paarden. Ibid: Terge
 een Stier, waar door hy in levensgevaar
 raakt. Ibid: Soekt twee Burgers tot *Liffa-*
bon overhoop te werpen. Ibid: Attaqueert
 drie mannen op openlyke straten, en word
 gewond. Ibid: Word door de Koninginne,
 en den Raad van Staten, vermaand een an-
 der gedrag te houden. 82, 83. Maar te ver-
 geefs. Ibid: Loopt met het erfſte Canallie
 's nagts langs de straten, en bedryft hon-
 dert buitenpoorigheden. 83. Wat hem van
 sijn onvermogen verdagt maakte? Ibid:
 Geeft *Conti* een Appartement in het Hof, en
 maakt hem Edelman van sijn Kamer. Ibid:
 Insolentien, en buitenpoorigheden van hem
 gepleegd tot *Obidos*. Ibid: Al het welke de
 gedachten by de Koninginne doet vernieu-
 wen, om *Don Pedro* op den Troon te hel-
 pen. Ibid: Sijn Moeder soekt sig van de Re-
 geeringe te ontslaan, het welke door den
 Raad van Staten word tegen gesproken. 84,
 85. Die evegwel resolveert mer bewilliginge
 van den Raad van Staten, &c. sijn van de
 quade Raadsluiden van *Don Alphonfus* te
 verſeekeren. 85. Aan wie dit voornemen
 verder wierd mee gedeeld? Ibid: *Conti*, en
 andere gevangen genomen. 85. Laat de
Grandes, &c. in haar Kamer komen. 87.
 Ernstige Remonstrantie van dese Vergade-
 ringe aan den Koning. Ibid: Die nader door
 den Secretaris van Staat word aangedron-
 gen. 87, 88. Waatschouwinge van de Ko-
 ninginne aan den Graaf van *Castelméhor*.
 88, 89. Den Koning vertrekt ſtilwygende
 na *Alcantara*. 89. Wat daar tusfen den Ko-
 ning, en de sijnne beſloten wierd. Ibid: De
 Koninginne verſoekt hem weerom te ko-
 men. Ibid: Het welke hy met een Brief beant-
 woord. 89, 90. Wat verder omtrent dit al-

R E G I S T E R.

les gebeurde? 90. Den Koning wil niet tot Lissabon komen, voor dat de Koninginne beloofde, hem de Regeeringe in handen te geven. Ibid: Billiet van de Koninginne. Ib: Plegtelijkheden by dese overgifte waargenomen. 90, 91. Veranderinge van taal, aangaende den persoon en hoedanigheden van den Koning. 91. Die thans buitensporiger begint te leven, als hy van te voren gedaan heeft. Ibid: Een merkwaardig voorval dies aangaende. 91, 92. Men begint wegens een houwelyk van den Koningh te spreken. Ibid: Onderzoek aangaande des Konings onvermogen. 92. Waarom dit houwelyk so lang tardeert? Ibid: Den Koning word meer en meer tegen Don Pedro opgemaakt. Ibid: Komst van de nieuwe Koninginne tot Lissabon. 93. Verlegenheid van Don Pedro by dit voorval. Ibid: Den Koningh blyft in gebreecke de Koninginne af te halen. 93, 94. De Graaf van Castel Melior vind sig in sijn gedachten bedrogen. 94. Goet onthaal de Leidsluiden van de Koninginne aangedaan. Ibid: Den Koning word hoe langer hoe meer tegen Don Pedro verbitterd. 95, 96. Tot so verre dat hy den selven soekt te mishandelen. 96. En Poignarderen. Ibid: Gedrag van Don Pedro na dese ontmoetinge. Ibid: Misnoegen tussen den Koning en Koninginne kan niet langer verborgen blyven. 96, 97. Waar door het Hof in drie Cabalen verdeeld wort. 97. Den Koning veranderd geensints sedert sijn Trouwen. Ibid: Mishandelt de Koninginne. Ibid: Laat sig ten eenemaal door sijn Favorit bestieren. Ibid: Die op Don Pedro, nog de Koninginne in't minste niet en paste. Ibid: Ongelukkige staat van de Koninginne 97, 98. Als mede van Don Pedro. 98. Bedrijf van den Koning tot Salvaterra. 98, 99. Welk van veele seer qualijk word genomen. 99. Die daar over aan den Favorit klagen. Ibid: Voorstellen tot een houwelyk van Don Pedro. Ibid: Hertog van Schomberg heeft kennis van alles wat'er aan 't Hof gebeurde. Ibid: De Koninginne ontdekt haar Biegtvader haar staat en voornemen. 99, 100. Die van dit alles nader verslag aan den Hertog van Schomberg doet. 100. Waar door den Hertog ten uitersten geraakt word. Ib:

En egter swarigheid maakt, om sig in sulken gevaarlyken saak volkomen in te wikkelen. Ibid: Men besluit die saak door brieven te verhandelen. 100, 101. De Biegtvader van de Koninginne geeft kennis van de saak aan den Biegtvader van Don Pedro. 101. Die beide over deselve een gedagte hebben. Ibid: Nader onderzoek en beradinge over dit alles. 101, 102. Swarigheden by den Hertog van Schomberg over dit werk gemaakt. 102. Die door de geseide Biegtvaders worden opgelost. Ibid: Waar op den Hertog sig op sekere Conditiën overgeeft. Ibid: Aardige vond, om in haar t'samenpraken niet agterhaald te worden. 103. *Rodrigo de Meneses*, en andere in de parti getrokken. Ibid: De Conferentien worden met yver voortgezet. Ibid: Graaf van Schomberg is deelgenoot van alles. Ibid: Moeyelijk voorval van de Koninginne, wegens het ontfangen van een Brief. 103, 104. Het welke sy egter gelukkig te boven komt. 104. Het getal van haar medestanders word dagelyks grooter. Ibid: De Koninginne word onbeleeft door den Secretaris van Staat bejegend. 105. Die daar over gestoort sijnde, sich beklaagd van den Graaf van Castel Melior. Ibid: Noch buitensporigen gedrag van geseiden Secretaris tegen de Koninginne. Ibid: De Koninginne weigerd op het Stieren gevegt te komen. 106. Uitsloofsel van een Conspiratie tegen den Graaf van Castel Melior. Ibid: Des Konings beraad, om Don Pedro gevangen te nemen. 107. Groote ontfelstenis over dese beroerte tot Lissabon. 107, 108. Het welke een Inlandsen Oorlog schynt te dreigen. 108. De Koninginne bied sig aan als Middelaarster. Ibid: Den Favorit retireert sig in het Klooster van Aribida. Ibid: Het welke den Koning nogtans van gedragh niet doet veranderen. Ibid: Den Secretaris van Staat tegen den wille van Don Pedro wecom geroepen. 108, 109. Hevig debat tussen den Koning en Don Pedro. 109. Opschuddinge onder het volk eenigsins ter neergesteld. Ibid: Kinderagtig gedrag van den Koning. Ibid: Don Pedro insteert op het vertrek van den Koning. 110. Begeert dat men de Staten van het Koninkrijk sal beroepen. Ibid: Welk van den Koning wort te

R E G I S T E R

gen gesproken. Ibid: De Koninginne retireert sig in een Convent, en schryft aan den Koning 111. Den Koning wil haar met geweld daar van daan halen. Ibid: Het welke door Don Pedro belet word. Ibid: De Koninginne insteert, om weer na Vrankrijk te gaan. 111, 112. Het Volk begeerd dat de Koninginne met Don Pedro trouwen sal. 112. Den Koning word geraden, het be- wind van saken aan Don Pedro over te geven Ibid: Hy word in het Paleis gearresteert, en doed astand van de Regeeringe. Ib: Word onbequaam tot de Regeringe, en onvermogen- de tot den houwelyken staat verklaard. 114. Sijn houwelyk met de Koninginne voor nul verklaard. Ibid. Word na het Eiland Tercera gesonden. 116i

Alphonfus de Agiste voor Keiser van Spanjen uitgeroepen. 184.

Amancebadas, een secker soort van Meeftres- sen. 315. Hoe deselve worden onderhou- den, en opgepast. Ibid: Der selven kinde- ren met die der egte Vrouw opgebracht. 316.

Ambassadeur, hoedanig de Spanjaarden begeer- ren. 209.

Ampten door den Koning van Spanjen te verge- ven, seer groot en meenigvuldig, 175, 176 & Seqq: Aanmerkelyke Inkomsten van de- selve. Ibid.

Andalusien, waar van daan het selve sijn naam ontfangen heeft? 94. Is een van de vrugt- baarste Provincien van Spanjen 95. Sijn ge- legenheid, groote, en andere merkwaardige bysonderheden. Ibid: Word de *Koornschuyr*, *Wynkelder*, en *Paardestaf* van den Koning van Spanjen genaamd. Ibid.

Andaya, een Riviere spuitende uit het Pyrene- sche Gebergte. 56. Is gemeen tussen Vrank- ryk en Spanjen. Ibid: Andere bysonderhe- den omtrent deselve aan te merken. 56, 57.

S. Anderos, een Stad in Biscayen. 51, 52. An- dere benamingen die aan deselve worden ge- geven. Ibid:

Aronches, een Stad inde Provincie van Aliento (b) 60.

Aragonien, waar van daan het selve sijn naam bekomen heeft? 61. Nadere beschryvinge van dit Koningrijk. 61, 62. Wanneer het met Castilien vereenigd wierd? Ibid: Inge- booren haat der Castilianen en Arragonelen. Ibid: Vreemde maniere op dewelke de Ko- ningen in voorleden tyden daar bevestigd wierden. 62, 63, 64. En hoe geweldig der selven magt bepaalt wierd. Ibid: Worden- de dese gewoonte eindelijk door *Don Pedro* vernietigd, &c, 64.

Asdrubal, en desselfs wreedheid. 13. Die op hem selfs gewroken word. (b) 13. 14.

Astorga, een Stad in Leon. 108, 109. Byson- derheden omtrent deselve waar te nemen. Ibid:

Asturien, waar van daan het selve sijn naam ontfangen heeft? 47. Desselfs beschryvin- ge en verdelinge. 47. 48. Waarom men het selve *beide de Asturien* noemd? 48. Waar door het selve insonderheid is vermaard ge- worden? 48, 49. Geeft sijn naam aan den Eerstgebooren Prins, of presumptive Erf- genaam van Spanjen. 49.

Asturcones, een secker slag van Paarden. 47.

Autaar aan de Armoede, Konsten, &c. toe- geeigend. 100.

Autos, een secker slag van Tragedien. 281 Voorbeeld van eene die seer impertinent was 281, 282.

Avanturiers, of Nagtswervers in Spanjen. 316 317 Sehromen geen gevaar, hoe groot het ook mag schijnen. 317. Hebben somtijds seer slechte ontmoetingen. 317, 318.

Avarie, een secker Regt op de Koopmanschap- pen. 172, 173.

Aveiro, een Stad in de Provincie van Beira. (b) 48. Afkomt der Hertogen van Aveiro. Ib:

Avila, een Stad in Asturien. 48. Een van de- selve naam in Castilien. 117.

B.

Amojo, wat het in Spaans te seggen is? 207.

Aranjus, een uitsteekend schoon Lust huis van den Koning van Spanjen. 134. Sijn verma- kelyke gelegenheid, heetlyke Plantagien, Fonteynen, en andere Konstwerken. 134; 135.

Badajoz, hoofdstad van het Spaanse Estrema- dura. 107. Waar van daanse die naam be- komen heeft? Ibid: Te vergeefs vande Por- tugiesen belegerd. Ibid:

- Batis*, of *Guadalquivir*, een vermaarde Riviere in Spanjen. 8, 9.
- Baësa*, een Stad in Andalufen. 103.
- Balaguer*, een Stad in Catalonien. 76.
- Balbastro*, een Stad in Arragonien. 69.
- Balidos*, wat het te seggen is? (b) 192.
- Banderos*, een vervaarlijk schuim van Rovers en Vagebonden, in Arragonien. 62. Haar luidr verraderlijk en boosaardig moordgeweer. 83, 84. Staalties van der selven ongehoorde boosheid. 84, 85. Waarom deselve niet beklapt worden? Ibid: Dragen een lyft van diese vermoord hebben by sig? Ibid:
- Barato*, wat het selve te seggen is? 150.
- Barcelona*, Hoofdstad van Catalonien. 70. Is een van de beste Steden van Spanjen 70, 71. Waar van daanle sijn naam bekomen heeft? 71. Is seer oud. Ibid: Word van de Franfen genomen, en weerom gegeven. Ib: Groote voorregten van desselvs Adel. Ibid: Wanneer en waar door deselve eerst regt heeft beginnen toe te nemen? Ibid: Bisschop komende te sterven is de Paus Erfgenaam. Ibid: Van hier gaat men gemeenlyk na Italien. Ibid: Graven van Barcelona, hoe in voorleden tyden gehuldigd wierden? 72. Graffschrift van Koning Ataulf. 72, 73.
- Barras*, en *Buccaros*, wat het voor Vaten sijn? 303.
- Basa*, een Stad in Granade. 94.
- Bastard* Soonen van den Koning van Spanjen, mogen by't leven van haar Vader niet in Madrid komen, en waarom? 192. Voorbeeld daar van in Don Juan van Oostenryk. Ibid:
- Bataillie van Ourique*, oorfaak dat Alphonfus tot Koning van Portugaal word verklaard, en sig de Opperhoofdigheid, en het Leenmanschap van den Koning van Spanjen onttrekt. (b) 37, 38.
- Bedelaars en der selver verwaandheid. 325.
- Bekieningen*, of in Spanjen verkogt worden? 219. Worden door langdurig aanhouden aan het Hof van Spanjen verkregen. 220.
- Bega*, de Voorstad van Burgos. 114. Kerkcierraden, Heiligdommen, en andere by sonderheden, die aldaar gevonden worden. 114, 115.
- Beja*, een Stad in de Provincie van Alentejo, (b) 58. Wonderlyk Lac by deselve. Ibid:
- Beira*, een Provincie van Portugaal. (b) 47.
- Desselfs gelegenheid, groote, en verdeeling, Ibid:
- Bekeringe der Indianen, waarom soo slegten voortgang had? 164. Notabel voorbeeld hier van in een bekeerde Indiaan. Ibid:
- Belem*, is in een tweederhande opsigt aanmerkelyk. (b) 53, 54. Beteekend en een *Toorn* en een *Klooster* van deselve naam, 54. Is de Begraafplaats der Koningen van Portugaal Ibid: Sterkte tegen over het selve. 55.
- Belons*, een seker soort van Lampen. 304.
- Benevento*, een Stad in Leon. 110.
- San Benito*, en *San Benitadas*, wat het te seggen is? 270.
- Bessagos*, een soort van Visc in Spanjen. 17.
- Bestaan*, of *Onderneminge der Vrouwen*, wat het te seggen is? (b) 43.
- Bevolkinge der eerste Landen, beswaarlyk te ontdekken. 19. Van Spanjen eerst uit Vrankryk, en waarom? 20.
- Biblia Complutensia*, door wie doen drukken, en hoe veel gekost hebben? 156.
- Bilbao*, Hoofdstad van Biscayen. 51.
- Biscayen*, hoe in voorleden tyden genaamd wierd? 49. Was voor desen veel grooter als tegenwoordigh. Ibid. Sijn tegenwoordige verdeeling, gelegenheid en groote &c. 50. Ongemeene Vruchtbaarheid. Ibid: Heeft rekkelyke en redelyke Inwoonders, maar die uitsteekende op haar vryheid sijn geset. Ibid: Levert veel goede Matroofoen uit. Ibid: Missijke en gekkelyke Taal, als mede wanstallige kleedinge. 50, 51.
- Bisdommen*, en *Aartsbisdommen*, staande ter Nominatie van den Koning van Spanjen 177, 178, & Seqq: Als mede van der selven groote inkomsten. Ibid:
- Bisshop van Barcelona komende te sterven, is den Paus Erfgenaam. 71.
- Bisshoppen van Portugaal kunnen maar drie vierde parten van haar gagie trekken. (b) 75, 76.
- Blanketsel, en desselfs misbruik. 294.
- Boek van vier duifend ducaten. 141.
- Boeken schryven, waarom by het bouwen van een huis vergeleken? 38. Wat in het selve moet worden waargenomen? Ibid.
- Boekkamer van het Escurial beschreven. 143.
- Boetvaardige, en der selven ellendige toefsel.

R E G I S T E R.

- 278, 279. Groot getal der selven tot Madrid. 279.
- Bonnet van Franciscus** | Xavier die Mirakelen doed. (b) 136. Wat wonderen, of beter te seggen, wat leugentaal de Jesuiten daar van verhalen? 136. & Seqq: Belachelijk voorval van een Indiaan, staande op het selve. 137
- Aanmerkingen**, en regtvaardige ressentimenten van den Auteur, over dit alles 138, 139. Nog buitensporiger voorbeeld, als het voorgaande. 139. & Seqq: Een derde voorbeeld, niet minder buitenpoorig als de twee eerste. 145. & Seqq:
- Noter in den Apotheek** verkogt. 16. By na in gansch Spanjen niet te bekomen Ib: Welk seer ongemakkelyk valt voor Vreemdelingen. Ibid:
- Bootsgefallen**, weinigh en slegt in Portugaal. (b) 222. 223.
- Borracho**, wat het selve te seggen is? 146.
- Bos van Belofien**. (b) 206.
- Bos van honderd Jongvrouwen**. 155. Waar van daan het selve alsoo genaamd is? 155. Wort in een Convent veranderd. 155, 156.
- Boulogne's hondje**, oorlaak van moeyelykheid tusfen den Koning en Koninginne van Spanjen. 205, 206.
- Braganca**, Hoofdstad van de Provincie Tra los Montes. (b) 45, 46. Oorsprongh van desselfs Hertogen. 46.
- Bragua** als een Romeinse Colonie aangemerkt. (b) 20. Hoofdstad vande Provincie tusfen de Douro en Minho. 40 41 Aartsbischop van deselve noemt sig Primaat van Spanjen. 41. Word te gelijk als een Geestelyk en Wetelyk Heer aangemerkt. Ib: Sijn verschil wegens het Primaatschap met den Aartsbischop van Toledo. Ibid: Op wat wyse het selve voor den Paus berwyftwierd, Ib: die haar raadt sigh te verdragen. Ibid: Word vernieuwd op het Concilie van Trenten. Ibid: Nadere Contestation hier over. 41, 42. En wat dies aangaande vanden Paus geordonneert wiert. 42. Remonstrantien van den Aartsbischop hier tegen. Ibid: Wat hier op van den Cardinaal Legaat gedaan wiert, en met wat uitkomst? Ibid:
- Brandglazen**, en der selven vreemde uitwerkinge. 302.
- Brillen**, en der selven seldsame gebruik in Spanjen. 301. Aardig geval dies aangaande. Ibid: Toonen het onderscheid, en den rang der menschen. 302. Hoefe de Granden dragen? Ibid:
- Buarcos en Rodondo**, twee Steden in de Provincie van Beira. (b) 49.
- Buen Retiro**, en desselfs beschryvinge. 129, 130
- Burgos**, Hoofdstad van Oud Castilien. 112. Hoe veel deselve jaarlyks aanden Koning van Spanjen opbrengt? Ibid: Waar door deselve soo merkelyk is opgekomen? 112, 113 beleefde Inwoonders, suivere Taal, en koude standplaats. 112. Uitmeneemd schoone Kerk, heerlyke Gebouwen, Heiligdommen en andere bysonderheden. 113, 114, 115.
- Bulle van de Croisade**, en wat daar by is aantemerken? (b) 202. Is een van de voornaamste fonden van den Koning van Portugaal. Ibid: Wanneer deselve wiert ingevoerd? Ib: Word alle jaren in Portugaal afgekondigd. 202, 203. Is drierlei. 203. Onder wat pretexten men sigh als noogh van deselve bediend? Ibid: **Bulle voor de Levende**. 203, 204. & Seqq: Hoemten door deselve van allerhande beloften kan ontslagen worden? 204, 205. Welk door verscheiden voorbeelden word aangewesen. 205, 206. & Seqq: Den Prijs van dese Bulle. 207. **Bulle voor de Doodde**. 208. & Seqq: Hoe verre sig de voorregten van deselve uistrekken? Ibid: Gebruik en comitoditeit van deselve. 208, 209. **Bulle van de Compositis**. Ibid: Tot wat personen en saken sig deselve uistrekt? 209, 210. & Seqq: Eigendom van goederen door dese Bulle verkregen. 211. De ordinaris prys van dese Bulle. 212. Tot wat einde de penningen uit dese Bullen komende besteed worden? 213. Extravagante taal van seker Prediker, ten desen opsigte. 213, 214.
- Bygeloovheden der Spanjaarden**, en verscheiden voorbeelden van deselve. 260, 261.

C.

- Cabildo**, een bysondere Viersehaar. 250, 251.
- Cabo**, wat in het Spaans te seggen is? 11.
- Cadaval**, Herrog van die naam, heeft groot bewind saken. (b) 154, 155. Vergelykinge tusfen hem en den Marquis van Algettete.

R E G I S T E R.

- Allegrette 155. Houd een bysondere Conduite; ten opzigt van andere. Ibid.
- Cadix*, een Eiland van die naam. 99. Sijn groote, vrugtbareheid, en andere bysonderheden. 100. *Bay* van deselve naam. Ibid.
- Cadix*, een vermaarde Stad in Andalufen, 100 101. Desselfs groote en sterkte. Ib: Van hoe grooten aangelegenheid Carel de Vyfde de selve oordeelde? 101. Te vergeefs belegerd. Ibid.
- Cesar* de grootste vyand van Pompejus. 18. Afranius en Petrejus tegen hem te Velde. 19. Kloekmoedigheid van sijn Soldaten. Ibid: Door al het welke hy seer ontslag gelyk wort 19, 20.
- Calahorra*, een Stad in Oud Castilien. 118.
- Calderona*, een Tooneelpeelfter, wórd van Philippus de Vierde verlaten, en in een Klooster gestookt. 369. 370.
- Calpe* en *Abyla*, twee vermaarde Bergen. 102, 103.
- Caminha*, een Stad in de Provincie tussen de Douro en Minho. (b) 44.
- Campillo*, en wat daar by is te aanmerken 137.
- Campo Mayor*, een Stad in de Provincie van Alentejo. (b) 58.
- Canabria*, Wat voor een Landschap? 49.
- Canabriers* een strijdbare Natie. Ibid.
- Caravacca*, een Stad in Murciaen. 89. Wonderbaarlyk kruis in dese plaatse. Ibid.
- La Carcueta*, een Koninglyk Lusthuis. 131.
- Cardinaal Infant* laat het water uit Spanjen komen. 121.
- Cardona*, een Stad in Catalonien. 74. Is vermaard wegens sijn Zoutmyn, en een Fontein die root water geeft. Ibid.
- Carel de Groot* herwint Barcelona op de Mooren. 70, 71
- Carel de Vijfde* recommandeert sijn Soon, Philippus de Tweede, drie Sleutels wel te bewaren. 7. Gelast den selven, Navarre aan Frankryk weer te geven. 59. Vande Vierdendaagse Koorts genesen. 121. In hoe grooten agtinge sijn geheugenis by de Spanjaarden is? 123. Van de Engelen in den Hemel gedragen, 144.
- Carel de Tweede*, hoe gedurende sijn minderjarigheid vande Koninginne Moeder wiert behandeld? 192. Gaat na het Buen Retiro. Ib: Send de Koninginne na Toledo. 193. Syn
- lwakke gestalte, en slegte opvoedinge. Ib: Als mede sijn afkeer van de Vrouwen. Ibid: Moet sijn reis na een Lusthuis, by gebrek van penningen staken. 198. Heeft een afkeer van alles wat uit Frankryk komt. 207. Dood in grammen moede een Canarie Vogel. 208; beschryvinge van sijn persoon en imborst. 209. & Seqq: Nadere beschryvinge van sijn persoon imborst. 213. 214. & Seqq: Was by na gedurig siekelyk. Ib: Aardige Quinkslag van den selven. Ibid: Staaltjes van sijn goedertieren imborst. 215. 216. Poets door den selven gespeeld aan den Marquis d'Alfoga. Ibid.
- Carmeliter Nonnen*, in hoe grooten agtinge? 259, 260.
- Carmona*, een Stad in Andalufen. 104.
- Cartagena*, een vermaarde Stad in Murciaen. 88
- Carthagenen*, en Romeinen komen in Portugaal. 12. Oorlog tussen die beiden. Ibid: Vreede tussen deselve gemaakt. 13. Die van geen langdurigen duur is. Ibid: Worden door de Romeinen uit Spanjen verdreven. 15.
- Casa del Campo*, en desselfs beschryvinge. 130
- Casa Limpia* te toonen, wat het te seggen is? 156, 266.
- Casa Sanza*, wat het te seggen is? 83.
- Cascaes*, een sterkte van die naam in Portugaal (b) 56.
- Castelbranco*, een Stad in de Provincie van Beira. (b) 48.
- Castel Rodrigo*, een Stad in de Provincie van Beira (b) 49.
- Castilien*, het grootste en vermaardste Koningryk van Spanjen 100. Desselfs gelegenheid en groote. 110, 111. Wordt verdeeld in een Noorder en Zuider gedeelte. 111. Als mede in een Oud en Nieuw Castilien. Ibid: Waar van daan het dese benamingen heeft? Wanneer en op wat wyse het van een Graafschap tot een Koningryk wierd verheven? Ibid:
- Castilien*, wel verstaande het Nieuwe, waarom in voorleden tyden Toledo genaamd? 119. Is tegenwoordig het grootste en vermaardste Koningryk van Spanjen, hebbende het opperste gebied over alle de andere. Ibid: Sijn gelegenheid en grootte. 120.
- Castilianen*, waarom gehaat van andere Spanjaarden 119. Hh 2 Ca-

R E G I S T E R.

- Castro Marin**, een Stad in Algarven. (b) 61.
- Castro de Urdiales**, een Stad in Biscayen 51.
- Catalonien**, waar van daan het die naam bekomen heeft? 69. Beschryvinge van desselfs gelegenheid, groote, vrugtbaarheid, en onvrugbaarheid, &c. 69, 70. Wanneer het selve aan Spanjen quam? 70. Veel Franzen in het selve. Ibid: Geeft sigh over aan Vrankryk, Ibid:
- Cavalgar a la Gineta**, wat het te seggen is? 359.
- Celten**, wat voor een slag van Volkerens. 20. Voegen sigh by de Iberiers: Ibid: Waarom van Lucanus *Geni Votusta* genaamd? 20, 21.
- Celtiberiers**, wie, en waar van daan? 20.
- Cervera**, een Stad in Catalonien. 76.
- Conta**, lange te vergeefs door de Mooren belegerd 162.
- Chapins**, een seker soort van Schoenen 296.
- Chaves**, een Stad in de Provincie Tra los Montes. (b) 46. Waarom *Aqua Flavia* genaamd? Ibid:
- Chico**, laatste Koning der Mooren. 92, 93.
- Christophorus Columbus** eerste ontdekker van Westindien 162.
- Ciudad Real**, een Stad in Nieuw Castilien. 157.
- Ciudad Rodrigo**, een vermaarde Stad in Leon. 109, 110.
- Corsus Publius** desselfs ongelukkig einde (b) 15.
- Cimbria**, Hoofdstad van de Provincie van Beira. (b) 47, 48.
- Columnn van Hercules**, wat voor deselve gehouden word, 100, 102. Of het einde der wereld sijn? Ibid:
- Comedien en Opera's** doorgaans van een slegten toefel in Spanjen 366. Voorbeeld van eene tot Victoria. 366, 367. Hebben niet meer als drie bedryven. 367. Men speelt'er ongemeen op Castagnetten. Ibid: Belacchelyke gebaarden der aanschouwers. Ibid: Onderscheid tusfen de voorgaande en heden-daagse. 367, 368. Onordentlykheden der eerste, en door wie deselve verholpen sijn? 368. Nadere optellinge der voorgemelte Schryvers. Ibid: Slegte Machines inde Opera van Alcine. 370. Schoone Zaal voor de Comedien. Ibid: Een Schoenmaker Velt het Yonnis over de Comedien. 370, 371.
- Comediantinnen** in Spanjen als aangebeden 368. Aandig voorbeeld van Philippus de Vierde, mer eene der selven. 368, 369.
- Complutum**, een Stad in Nieuw Castilien. 156. Bysonderheden omtrent deselve waar te nemen. 156, 157.
- Conti** geraakt in kennis met Don Alphonfus. (b) 79. & Seqq: Geeft sigh verkeerdelyk uit voor een groot Edelman. 81. Word Ridder gemaakt, en Edelman van des Konings Kamer. 83. Gaat noit uit het Paleis, als wel gewapend. 85. Word in het Paleis gevangen genomeu. Ibid. Op wat wyse het selve wierd in 't werk gesteld? 85, 86. Wort met sommige van sijn Complicen na Brasilien gebracht. 86, 87. Over het welke den Koning seer gestoord is. 88. Gedrag van den Koning sedert dien tyd onderhouden. Ibid:
- Cordua**, een Vermaarde Stad in Andalufen. 99. Haar uitnemende groote, en prachtige Kerk, en andere aanmerkwaardige bysonderheden. Ibid.
- Coria**, een Stad in het Spaanse Estremadura. 106.
- Corregidores**, en der selven bedieninge 250.
- Cortez**, een Spaans Bevelhebber. 164. Syn ongehoorde wreedheden. Ibid:
- Corunna**, een Stad in Gallicien. 44.
- Courtsiane** doorsteekt haar eigen Galant. 215, 216. Waar over se van den Koning gepardonneert word. Ibid.
- Crialy**, een soort van Inwoonderen in Westindien 165.
- Crucifix** van een ongelooflyke waardye, en schoonheid 114, 115.
- Cruzados**, en der selver Inkomsten. 377, 378.
- Cuchillados**, wat het selve te seggen is? 150.
- Cuenca**, een Stad in Nieuw Castilien. 157.

D.

- Dadelen** in plaats van Eyeren in Spanjen gegeten. 14.
- Dames** in Spanjen, en der selver kleedinge 293. Sorgvuldig in 't bewaren van haar Voeten. 293, 294. Haar meenigvuldige, en kostelyke Rokken. 295, 296. Hoe deselve mal-kander bezoeken. 299, 300. Haar gemeensamen omgang. Ibid. Gedaante, en op-toefel. 300, 301. Seer getrouw en secret in 't stuk van liefde, 318. Op wat wyse se fig.

R E G I S T E R.

ontstaan van die haar lastig vallen. 318, 319
 Syn alle van een amoureuse neiginge, en de
 deugdelykfte van allen sou het qualyk ne-
 men, dat men haar van geen liefde sprak.
 319. Op wat wyse, en met hoedanigen
 statie sy malkander besoeken? 331. Geen
 man mag in dit gefelschap komen. 1b: Waar
 vanse sig heel aardig bedienden.

Dauphin, waarom den eerstgebooren Prins van
 Frankryk alsoo genaamd word? 49

Decreten, hoe die geexpedieert worden? 242.

Del Depascho Uniuersal, en desselfs vermogen:
 242, 243.

Denia, een Stad in Valencien. 86.

Dezembargo do Paço, wat het te seggen is? (b)
 159.

Dienstbooden in Andalufen Lyteigen. 95 Der
 selven groote getal tot Madrid. 145, 146.
 Waar het selve van daan komt? Ibid: Haar
 Loon, Kleedinge en Kostgeld. 145, Noch
 meer van der selven kleedinge. 146, 147,
 Mogen in Spanjen niet mishandeld worden.
 329

Discipline passeert voor een Galanterie. 275 Re-
 gels in het Disciplineren waar te nemen 275
 276 Kleedinge der Disciplinanten. Ibid:
 waarom alle jaren moet hervat worden 276
 Op wat wyse van de Hovelingen gepleegd
 word? 276, 277. 't Welk dikwils leer qua
 de gevolgen heeft. 277. Als door een merk
 waardig voorbeeld getoond word. 277, 278
 Grootte maalyden, en ydele Loftuytingen
 der Disciplinanten. 278

Dogters succederen in Portugaal, en onder wat
 Conditie. (b) 33

Dogters die voor Bootsgesellen spelen, en een
 Republieque op sig selven maken. 57. Dul-
 den geen Mannen, nog getrouwde Vrou-
 wen onder haar Ibid. Aardige maniere van
 der selver trouwen. Ibid:

Domesticq vande Koninginne van Portugaal
 vermoord. (b) 104.

S. Domingo de la Calcaada, een Stad in Oud Cas-
 stilien. 118, 119. Is meest vermaard door
 de Pelgrims. Ibid.

Dondersteen van een groote waarde. 138.

Doortogten van Arragonien erger, als die van
 Castilien, en waarom? 346, 347

Dronkenschap, hoe seer gehaat in Spanjen? 145
 146.

Dronkaart, mag in Spanjen geen getuige sijn.
 146

Duelo, wat het te seggen is? 356.

Durango, een Stad in Biscayen. 52.

Durius, of **Duero**, een vermaarde Riviere in
 Spanjen 8.

E.

Ecyá, een Stad in Andalufen. 103, 104.

Eetende en slepende Gasten. 303.

Eiland vande Conserentie 56.

Eliche, een Stad in Valencien. 86

Ellerena, een Burgt in het Spaanse Estremadu-
 ra 107.

Elvas, een Stad inde Provincie van Alentejo.
 (b) 58. Desselfs Stigters. Ibid. Word te
 vergeefs van de Spanjaarden belegerd Ibid.

Donna Elvire, en merkwaardig geval van de-
 selve. 218, 219.

Embruscidos, wat voor slag van luiden? 237

Empuño, wat het te seggen is? 357

S. Eueratis, een Martelaresse tot Saragossa. 67

Engeland in voorleden tyden in leuen Koning-
 ryken verdeeld. (b) 51

Eremita, door wie het selve gebouwd is? 20.

Escuriall, door wie, en by wat occasie het sel-
 ve gestigt is? 135, 136. Quinkslag van den
 Hertog van Braganca. 136. Hoe breed 'er
 het de Spanjaarden met op hebben 1b. Hoe
 lange men daar over gebouwd, en hoe veel
 het selve gekost heeft? 136. Vreemde Steen
 waar uit het gemaakt is. Ibid. Desselfs ge-
 legenheid en groote. 136, 137. Monniken
 die het selve bewoonen. 137. Nader be-
 schryvinge van het selve, en van de onge-
 meene kostelykheden die in het selve gevon-
 den worden. 137, 138. 139. & Scqq. Wie
 'er de Bouwmeester van geweest is? 142.
 143.

Estremadura van Spanjen 105, 106 Syn groote
 en gelegenheid. Ibid.

Estremadura van Portugaal. (b) 51 Desselfs ge-
 legenheid en Verdeeling. Ibid.

Estromos, een Stad inde Provincie van Alentejo
 (b) 59.

Etiquetten van het Hof van Spanjen. 193.
 Dwaas en buitensporigheid van deselve 194
 Voorbeelden, waar mede het selve nader
 word

R E G I S T E R

word aangetoont. 194, 195. & Seqq. Onderhoudinge der selve, oorzaak van de dood van Philippus de Derde. 198, 199.

Euricus, een vermaarde Koning der Gothen. 22. Is de eerste die Geschreven Wetten aan zijn Landsluiden geeft. Ibid. Verdryft de Romeinen uit Spanjen. Ibid.

Evora, Hoofdstad van de Provincie van Alentejo. (b) 57.

Excesado, wat voor een soort van schattinge is 376.

Exercicio por los Esclavos y Galeras, wat het te seggen is? 377.

Eyerpel inde Valtten, een van de grootste Vermakelykheden aan het Hof van Spanjen. 217.

F.

Fakkelen, hoe die worden binnen gebracht? 304.

Familiares, of Spions der Inquisitie. 273

Faro, een Stad in Algarven. (b) 61

Ferdinandus Catholicus, word in tweederhande oplicht als de Grondlegger van de Spaanse Monarchie aangemerkt. 26. Breyght Navarre aan Spanjen. 58, 59.

Feestdagen, hoe die tot Madrid verkondight worden? 273

Fidalgues, in voorleden tyden kleine Tirannen in Portugaal. (b) 71.

Figueroa, waar van daan die Familie zijn naam bekomen heeft? 155.

Finis Terra, wat het voor een plaats, en waar van daan deselve soo genaamd is? 44.

La Florida, een Koninglyk Lusthuus 131

Fondamentele Wetten van het Koningryk van Portugaal. (b) 31, 32. & Seqq. Beweeghreden tot deselve. 32, Persoonen by dese plegtelyk tegenwoordig. Ibid: Den Procureur Generaal opent de Vergaderinge van de Staten, Ibid. De Brevetten van den Paus worden gelezen, en Alphonfus voor Koning ningeropen. 32. Krooninge van den Koning. Ibid: Syn aanspraak tot het Volk, en antwoord van het selve. 32, 33.

Fontarabien, een Stad in Guispucoa. 56.

Fontaine van Cedima. (b) 7, 8

Fontein, die root Water geeft. 74. Een ander,

die alles goud doet schynen. Ibid.

Franciscus Ximenes, en sijn vermaarde bedryven. 156, 157.

Franzen, waarom die in soo grooten meenigte in Spanjen gevonden worden? 11, 12

G.

Galants, en der selven intrigues. 318. Als mede die van de Dames. 318, 319.

Galiegue, een schadelyke wind in Spanjen. 13

Gallicien, Een Provincie van Spanjen. 49. & Seqq.

Galisienen, een secker soort van Schepen, die nende tot geleide der Spaanse Silver-Vloot 179 Mogen geen Koopmanschappen van particulieren met sig nemen. Ibid. Hoe veel deselve kosten van uitrusten? 173

Gandia, een Stad in Valencien. 86

Gaarkeukens op de straten tot Madrid. 147.

Garcias, een schandelyke Lasteraar van sijn eigen Moeder. 112. Welk oorzaak is dat hy ontferd word. Ibid.

Garde Infans, wat voor een soort van kleedinge? 295.

Gardes van den Koning van Portugaal, (b) 75

Gavaeho, wat het in het Spaanse te seggen is? 208, 209. Merkwaardig voorbeeld dies aan gaande. 209.

Gebergten in Spanjen sijn groot en meenigvuldig. 9, 10, 11. Dat van Sint Adriaan, vande Pyreneen, &c. Ibid.

Gebraden Hoenderen weer levendigh geworden. 61.

Geestelykheid in Spanjen; en desselfs groot getal en inkomsten, oorzaak van 't verval deser Monarchie. 182. Aardigh voorval dies aangaande. Ibid. Is mede oorzaak van de slegte bevolkinge van dit Koningryk. 183, Maakt den eersten Staat van het selve. Ibid. Groote belastinge op deselve. 376.

Geestelykheid van Portugaal heeft altyd iets te besolliciteren tot Rome. (b) 171 Bedrigherien die daar omtrent gepleegd worden. 171, 172. Door een Brevet van den Paus, verplicht, schattinge te betalen. (b) 216. Waar toe het selve meer dienstig is? 217. Hoe grooten geslag den Paus sich hier omtrent aanmatigd? Ibid: